

Izložbena djelatnost u narodnoj knjižnici

Gršković, Sanja

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:060350>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-15**

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
IZVANREDNI STUDIJ BIBLIOTEKARSTVA
Ak. god 2020. /2021.

Sanja Gršković

Izložbena djelatnost u narodnoj knjižnici

Diplomski rad

Mentorica: prof. dr. sc. Ana Barbarić

Zagreb, rujan 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenom i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da ni jedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da ni jedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

SADRŽAJ

1. Uvod	5
2. Narodna knjižnica: definicija, poslanje	6
3. Definicija izložbe	9
4. Knjižnica Silvija Strahimira Kranjčevića	11
5. Galerija Prozori	13
6. Komunikacija izložbom	17
7. Publika, posjetioци, korisnici izložbe u narodnoj knjižnici	18
8. Katalog izložbe	20
9. Anketa korisnika	22
10. Zaključak	35
11. Literatura	36
Sažetak	38
Summary	39

1. Uvod

Recentna stvarnost karakterizirana pandemijom korona virusa zaustavila je uobičajeni život narodne knjižnice, reducirala ju na egzistencijski minimum poslovanja, bez događanja, radionica, izložbi, predavanja ... Stvarnost je postala virtualna, i dio aktivnosti premjestio se u virtualno okruženje. U ovom diplomskom radu tematizirat će se stvarnost prije pandemije, odnosno izložbena djelatnost narodne knjižnice prije navedene pandemije. Tematiziranje izložbene djelatnosti u narodnoj knjižnici jest tematiziranje njezine promjene i novih sadržaja koji ulaze u narodnu knjižnicu. U dobro uređenu strukturu narodne knjižnice, stabilnu i utemeljenu u njenom povijesnom razvoju ulazi izložbena djelatnost koja promišlja, ispituje, provocira društvene okolnosti, i pretvara narodnu knjižnicu u proaktivnu. Izložbena djelatnost u knjižnici nije njena osnovna djelatnost, već je određeno sadržajno obogaćenje, nadogradnja narodne knjižnice.

Polazna ideja ovog diplomskog rada jest otvorenost narodne knjižnice za nove sadržaje, te otvorenost prema svim korisnicima bez razlikovanja.

Cilj rada je istražiti koegzistenciju galerije i knjižnice, dinamiku njihovog odnosa, te saznati tko su posjetio galerije, kako ju percipiraju, i njihovo zadovoljstvo galerijom.

Struktura rada podijeljena je u jedanaest poglavlja. Prvi dio rada posvećen je definiranju osnovnih pojmova: narodne knjižnice i izložbe, 2. i 3. poglavlje, slijedi opis mjesta radnje, odnosno Knjižnice Silvija Strahimira Kranjčevića i njezine Galerije Prozori, u ovom su slučaju egzemplari naslovne teme rada 4. i 5. poglavlje. Elementi izložbene djelatnosti, a to su komunikacija izložbom, posjetioci, te katalog izložbe obrađeni su u 6., 7. i 8. poglavlju. Nakon čega slijedi anketa korisnika, koja je provedena elektroničkom poštom i jedan manji dio uživo, u neposrednom kontaktu s korisnicima knjižnice SSK, 9. poglavlje. I dva posljednja poglavlja obuhvaćaju zaključak i literaturu, 10. i 11. poglavlje.

2. Narodna knjižnica: definicija, poslanje

Narodna knjižnica javna je ustanova čije su zbirke i usluge namijenjene svim kategorijama stanovništva; promiču pismenost i čitanje kod djece i mladih, pružaju informacije važne za svakodnevni život, podupiru formalno školovanje, omogućuju cjeloživotno učenje i usavršavanje. Djeluju kao kulturna i informacijska središta.

U suvremenom značenju riječi, narodne knjižnice (javne knjižnice) pojavile su se u polovici 19. st., kada su doneseni zakonski propisi o stalnom financiranju iz državnih ili mjesnih proračuna, kako bi, pod jednakim uvjetima, korištenje zbirki i usluga bilo besplatno i dostupno svim stanovnicima.¹

Osnivanje narodnih, javnih, pučkih knjižnica seže u 19. st. Prije svega u SAD-u i u Evropi, a u Hrvatskoj nešto kasnije, u drugoj polovici stoljeća, što je uvjetovano društveno političkim, i gospodarskim prilikama. Prethodnice narodnoj knjižnici u Hrvatskoj bila su čitalačka društva, čitaonice koja datiraju od sredine 18. st. Nastaju u priobalju, u dalmatinskim gradovima. Program im je obrazovni, kulturni, a ujedno i nacionalno usmjeren pogotovo kao mjesto uporabe hrvatskog jezika. Ilirski pokret pokretačka je snaga osnivanja tih čitaonica i društava.²

Današnja narodna knjižnica svoje utemeljenje i definiciju pronalazi u IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice.

IFLA, Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova, samostalna nevladina i neprofitna organizacija koja zastupa interese knjižničara i njihovih korisnika u cijelome svijetu. Osnovana je 1927. godine u Edinburghu, od 1971. godine sjedište joj je u Haagu. U prvom poglavlju IFLA-inih smjernica za narodne knjižnice: Poslanje i djelatnost narodne knjižnice, definira se pojam narodne knjižnice kao organizacije koja osigurava pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte pomoću niza izvora i službi, a pruža se na raspolaganje svim članovima zajednice bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje. Nadalje, ističe se društvena uloga knjižnice, na temelju koje se u posljednje vrijeme javlja sintagma koja može poslužiti kao sinonim "dnevna soba zajednice".

---

¹ Narodna knjižnica. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. [2021-02-21]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130>

² Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj. Zagreb: Školska knjiga, 2015. Str. 105.

Prostor narodne knjižnice jasno je razdijeljen, barem bi takav trebao biti prema IFLA-inim smjernicama, pa tako navode prostore za posebne namjene: prostor za djecu, mlade, odrasle, prostor namijenjen za obiteljske sadržaje, tihi prostor za učenje.

Osoblje, djelatnici knjižnice trebaju imati jasno definirane dužnosti i odgovornosti, kroz praksu i stalno usavršavanje imaju mogućnost stjecanja kompetencija. U narodnoj knjižnici slijedeće su kategorije osoblja: školovani knjižničari, pomoćno knjižničarsko osoblje, stručno neknjižničarsko osoblje, pomoćno osoblje, te pomoćno neknjižničarsko osoblje.³

Osim kroz utvrđivanje osnovnih djelatnosti knjižnica se definira i kao nositeljica promjena na društvenoj i osobnoj razini, kao ustanova koja zagovara slobodu informiranja te omogućuje pristup svima. Neophodna je uključenost u lokalnu kulturu. Na razmatranje se nudi i izraz "knjižnice bez zidova".⁴

Ove početne premise definiranja narodne knjižnice, svaka iz svog rakursa ponavljaju iste ideje, a to je otvorenost, pristupačnost, jednakost za sve korisnike željne znanja, informiranja, kulturnih sadržaja. Narodna knjižnica ulazi u lokalnu zajednicu svojim aktivnostima, i na taj način stvara kohezivnu vezu između knjižnice i zajednice, stanovnika četvrti. Osobnim razvojem pojedinca izgrađuje se i demokratsko društvo, a narodna knjižnica je tu posrednik, demokratsko mjesto sigurnosti koje pruža čitav spektar ideja, znanja i mišljenja. Kroz vrijeme i razvoj informacijsko tehnoloških uvjeta mijenja se i uloga narodne knjižnice. Ona postaje treći prostor zajednice, bitan centar kulture, umjetnosti, znanja i informacija. Strategija poslovanja tradicionalnog oblika posvećuje se formiranju zbirke i njihovoj posudbi, a društveno proaktivne narodne knjižnice imaju ambiciju rješavanja problema.

*Važan događaj za razvoj hrvatskih knjižnica i knjižničarstva je donošenje Zakona o bibliotekama 1960. godine. Zakonom se stvaraju pravni i financijski okviri za sve vrste knjižnica, osnivaju se matične knjižnice, donose se propisi za zaštitu građe.*⁵

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti iz 2020. godine, Republike Hrvatske objavljen u Narodnim novinama definira narodnu knjižnicu u zakonskim okvirima. Između ostaloga ovim se zakonom *potiče knjižnične djelatnosti radi promicanja i razvoja pismenosti, kulture, odgoja, obrazovanja, znanosti i izvrsnosti te očuvanje nacionalnog književnog, umjetničkog i znanstvenog stvaralaštva.*⁶

---

³ IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Kootz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd., (prema 2. izmijenjenom izd. izvornika). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 129.

⁴ Isto, str. 125.

⁵ Hebrang Grgić, I. Kratka povijest knjižnica i nakladnika. Zagreb: Naklada Ljevak, 2018. Str. 173.

⁶ Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17/19, 98/19. [citirano: 2021-03-21]. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/zakon-o-knjiznicama-i-knjiznicnoj-djelatnosti>

U smislu ovog Zakona knjižnična djelatnost obuhvaća organiziranje i pružanje javnosti kulturnih, informacijskih, obrazovnih i znanstvenih usluga, zasnivajući ih na sustavnom odabiru, prikupljanju, stručnoj obradi, pohranjivanju, zaštiti, posudbi i davanju na korištenje knjižnične građe te slobodnom pristupu izvorima informacija. Narodna ili javna knjižnica je neprofitna pravna osoba koja obavlja knjižničnu djelatnost sukladno ovom Zakonu, a kojoj je osnivač Republika Hrvatska, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Narodna knjižnica je početna platforma u odgoju i obrazovanju djece i mladih. Temeljne zadaće po IFLA-inom i UNESCO-ov Manifestu za narodne knjižnice su, između ostalih zadaća :

- Stvaranje mogućnosti za osobni kreativni razvitak
- Poticanje mašte i kreativnosti djece i mladih
- Promicanje svijesti o kulturnom naslijeđu, uvažavanju umjetnosti, znanstvenih postignuća i inovacija
- Osiguranje pristupa kulturnim izvedbama svih izvedbenih umjetnosti⁷

---

⁷ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd., (prema 2. izmijenjenom izd. Izvornika). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 106.

3. Definicija izložbe

Izložba predstavlja likovno-umjetnički i komunikacijski medij koji se obraća javnosti. Odnosno mjesto na kojem su prikazani predmeti ili djela prema određenom odabiru. Ona je materijalno oblikovani medijski kontekst. Događa se u vremenu i prostoru, odnosno u društvu i zajednici. Kroz izložbu se komunicira poruka o kulturi i društvu. Bazično je vezana za galerije i muzeje. Izložbena djelatnost galerija i muzeja je njihova primarna djelatnost, ono što ih karakterizira, premda se muzej ne može ograničiti samo na svoju izlagačku funkciju, već predstavlja sklad četiriju osnovnih funkcija muzeja: funkcija izlaganja, funkcija čuvanja, znanstvena funkcija i animacijska funkcija.⁸ Primarna djelatnost narodne knjižnice je korištenje i posudba knjižnične građe, nabava, stručna obrada, čuvanje i zaštita knjižnične građe, a izložbena djelatnost predstavlja obogaćenje njezinog rada, njezinu nadogradnju.

Ivo Maroević govori o izložbi kao složenom informacijskom sustavu u kojem se pomoću predmeta-dokumenta prenosi korisnicima-publici poruka koju će svatko primiti na svoj način, u skladu s osobnim interesima, znanjem i imaginacijom. Jedinostveni cilj izložbe jest čitljivost osnovnog sadržaja.⁹

Muzejska izložba je: element muzejske politike, oblik muzejske komunikacije, informacijski sustav u kojem se oblikuju i komuniciraju poruke putem dokumenta. Izložba je komunikacijski obrazac. Služi kao mehanizam za generiranje i selekciju informacija.¹⁰ Ono što svaku izložbu čini izložbom jesu njezini najosnovniji elementi. Na koncepcijskoj razini to su: tema izložbe, sadržaj izložbe i namjera izložbe. Glavna i osnovna namjera svake izložbe je prikazivanje – pokazivanje sadržaja izložbe, odnosno biti izložbe koja mora biti u potpunosti razumljiva. Sadržaj svake izložbe određuje njezine glavne osobine i ostvaruje komunikacijsko-informacijsku vezu s korisnicima.¹¹

Izložbe se razlikuju prema sadržaju, vrsti građe, izložbenom prostoru, načinu izlaganja, učinku na gledatelja, te vremenu trajanja njezinog postava.¹²

---

⁸ Gob, A.; Drouguet N. Muzeologija: povijest, razvitak i izazovi današnjice. Zagreb: Antibarbarus, 2007. Str. 101.

⁹ Maroević, I. Komunikacijska uloga muzejske izložbe. // Informatica Museologica 19, 1/2(1988), str. 91.

¹⁰ Isto, str. 9.

¹¹ Tica, M. Izložba u knjižnici. Zagreb: Naklada Juričić, 2017. Str. 30.

¹² Isto, str. 33.

Ivo Maroević u knjizi *Uvod u muzeologiju*, 1993. godine navodi četiri osnovna tipa izlaganja ili prezentativne komunikacije. To su: muzealna ekspozicija (ili stalni postav), muzejska izložba (ili povremena izložba), izložba (ili pokretna izložba), velika tematska izložba.¹³

Stalni postav predstavlja najsloženiji oblik komunikacije. Obilježje stalnog postava je vremenska otpornost. Maroević sugerira izbjegavanje improvizacija. Važna predispozicija za stvaranje stalnog postava jest temeljito poznavanje vlastite zbirke, fonda, odgovarajući izložbeni prostor te stručna ekipa.

Povremena izložba je vremenski i prostorno ograničena. Ne traje dugo. Tematizira određene probleme.

Pokretne izložbe su također vremenski i prostorno ograničene, mogu biti putujuće, pa obilaze različita mjesta. Maroević pokretnu izložbu definira kao izložbu bez muzealija, izložba kopija izvan muzejskog prostora.

Velika tematska izložba širokog je sadržaja, od znanstvenog, kulturološkog, umjetničkog, povijesnog ... ne upotrebljavaju samo muzejski materijal, tematika je ta koja kroji sadržaj. Vremenski su ograničene, a u prostornom smislu zadržavaju karakter stalnog postava.

Djelatnosti narodnih knjižnica koje se temelje na komunikaciji s korisnicima, posudbi knjižne građe, nabavi i obradi knjižne i neknjižne građe definirane u samoj svojoj biti poslovanja, nemaju definirani odnos prema izložbenoj djelatnosti, tako da se ta aktivnost naslanja na teoriju muzeologije, te se koristi njezinom terminologijom. Izložbe u knjižnici mogu biti stalne ili povremene, likovne i informacijske, koje su ujedno najzastupljenije. Izložba knjiga informacijska je izložba. Izložbena djelatnost u narodnoj knjižnici svrstava se u informacijsko-komunikacijsku djelatnost.

Milka Tica, u knjizi *Izložba u knjižnici*, 2017. godine, govori o osvješćivanju izložbenog djelovanja u svim knjižnicama, koje postaje sastavnim dijelom knjižnične djelatnosti. *Postavljanje izložaba u knjižnicama povlači za sobom i potrebu za interdisciplinarnim korištenjem umijeća i znanja različitih struka poput muzeološke, arhivističke, umjetničke i drugih srodnih disciplina, što opet stvara čvrstu i korisnu mrežu znanja i odnosa. Izložbeno djelovanje u knjižnicama služi i kao polazište za stvaranje novih radnih mjesta unutar knjižnične djelatnosti iz područja muzeologije, likovne umjetnosti, dizajna te marketinga.*¹⁴

Izložbena djelatnost implementirala se u rad narodne knjižnice i postaje bitan element u radu, pa tako u Strateškom planu Knjižnica grada Zagreba: 2021. - 2025. možemo pročitati: *Knjižnice grada kao razvijena i razgranata mreža u gradu kvalitetna su infrastruktura za daljnju nadogradnju kulturnog i umjetničkog života zajednice, osobito radom svojih galerija.*¹⁵

---

¹³ Maroević, I. *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 1993. Str. 219

¹⁴ Tica, M. Navedeno djelo. Str. 18.

¹⁵ Misija, vizija i strategija. // Knjižnice grada Zagreba. [citirano: 2021-04-21]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/misija-vizija-i-strategija/222>

4. Knjižnica Silvija Strahimira Kranjčevića

“Čuvajte nam knjižnice jer nemamo više javnih ustanova koje nisu konzumerskog tipa, a da oplemenjuju one koji se žele i trebaju oplemeniti.”

Istraživanje potreba korisnika KGZ-a (2019.)¹⁶

Knjižnice grada Zagreba organizirana je mreža narodnih knjižnica, najveća ustanova među narodnim knjižnicama u Hrvatskoj, a ujedno i jedna od najvećih kulturnih ustanova u Hrvatskoj, javna ustanova koju je osnovao Grad Zagreb. Ustanovom upravljaju ravnatelj i Upravno vijeće. Stručno vijeće djeluje kao savjetodavno tijelo ravnatelja, a čine ga voditelji knjižnica, voditelji službi, voditelj koordinirane nabave knjižnične građe i koordinator Informativno-posudbenog odjela Gradske knjižnice. Na području Grada Zagreba, te zagrebačke županije Knjižnice grada Zagreba obavljaju zadaću matične službe za narodne i školske knjižnice.

Gradska knjižnica osnovana je 1907. godine, a knjižnica Božidara Adžije (Radnička) 1927. godine, to su dvije najstarije narodne knjižnice u gradu Zagrebu, koje čine temeljnu jezgru KGZ-a. One su po svojim zbirka i zadaćama i znanstvene knjižnice. Mreža KGZ-a obuhvaća još dvanaest područnih knjižnica s mrežom od dvadeset sedam ogranaka na ukupno četrdeset i dvije lokacije, bibliobusnu službu s dva bibliobusa i 78 bibliobusna stajališta u gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji. Unutar narodnih knjižnica osnivaju se posebne zbirke, zavičajne ili muzičke. Prva zavičajna zbirka bila je Zagrabiensia, osnovana 1954. godine u zagrebačkoj Gradskoj knjižnici. Osnivaju se i odjeli za posebne skupine korisnika (za djecu i mlade, a u novije se vrijeme odjeli za mlade odvajaju od odjela za djecu).

---

¹⁶ Isto.

U Strateškom planu Knjižnica grada Zagreba 2021.- 2025. akcentirana je Misija djelovanja, a ona se iskazuje kao pružanje slobodnog pristupa sadržajima namijenjenih djeci i odraslima, od književnih, znanstvenih, općeobrazovnih do kulturno-umjetničkih, zabavnih i drugih sadržaja. Vode brigu o cjeloživotnom obrazovanju stanovnika, ne zaboravljajući pri tome ranjive skupine. Knjižnice grada Zagreba ostvaruju suradnju sa brojnim institucijama iz obrazovnog, kulturnog, civilnog i drugih sektora na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.¹⁷

Knjižnica Silvija Strahimira Kranjčevića jedna je iz mreže Knjižnica grada Zagreba, nalazi se u istočnom dijelu grada, u četvrti Volovčica. Na sjecištu svakodnevne putanje njezinih stanovnika. U prizemlju zgrade općine Peščenica, između Doma zdravlja, tržnice, crkve, pošte i banke, nekoliko vrtića i osnovnih škola, između tramvajske i autobusne linije koje povezuju kvart sa ostatkom grada. Knjižnica je mjesto susreta.

Osnovana je u travnju 1954. godine, a nalazila se na uglu Bužanove i Šulekove ulice. Na 20 kvadrata sa početnim knjižnim fondom od 200 svezaka knjiga i stotinjak korisnika. Prvi knjižničar bio je Zlatko Crnković, književnik, prevoditelj, književni kritičar. Od 1962. godine naziva se Biblioteka Silvije Strahimir Kranjčević, a 1968. godine se među prvim knjižnicama pripaja Gradskoj knjižnici što omogućuje početak stvaranja mreže narodnih knjižnica - Knjižnica grada Zagreba. Od osnutka se selila čak šest puta, a 1978. godine se useljava u novi prostor, u Zapoljskoj ulici, gdje se i danas nalazi. Knjižnica je za tadašnje uvjete vrlo lijepo i funkcionalno uređena i dugo je služila kao primjer dobro organiziranog prostora za obavljanje knjižnične djelatnosti. U novom su prostoru odvojeni dječji odjel, odjel za odrasle sa studijskom čitaonicom i čitaonicom dnevnog tiska, te interni odjel za obradu i nabavu knjižnične građe, a u izlozima se otvara i Galerija Prozori. Naziv knjižnice mijenja se u Knjižnica Silvija Strahimira Kranjčevića. Knjižnica ubrzo postaje prepoznatljiva po brojnim akcijama: Tribina Razgovori, kviz Put do knjige, Kulturna i prirodna baština Hrvatske, 65+, Fašnička povorka, izložbe u Galeriji Prozori i dr. Broj aktivnih članova je 10.382, a djeca do petnaeste godine imaju pravo na besplatan upis u KGZ.

U studenom mjesecu 1991. godine otvara se ogranak knjižnice u Folnegovićevom naselju Knjižnica Ivane Brlić Mažuranić.¹⁸

---

¹⁷ Strateški plan Knjižnica grada Zagreba: 2021.-2025. // Knjižnice grada Zagreba. [citirano: 2021-30-05]. Dostupno na: https://knjiznicegradzagreba/docs/strate_ki_plan_knjiznica_grada

¹⁸ Knjižnica Silvija Strahimira Kranjčevića: povijest.// Knjižnice grada Zagreba. [citirano: 2021-03-21]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-s-s-kranjcevic/o-knjiznici-671/povijest-423/423>

5. Galerija Prozori

Ušla si, pronašla knjigu, uz malo muke i uz pomoć knjižničarke (te tvoje knjige obično su dobro skrivene), zadužila ju i taman kad si se spremala izaći ugledala si, negdje iza, jednog čovjeka kako netremice gleda u jednu sliku obješenu za police. Nije ti dugo trebalo da shvatiš da je riječ o performansu, nije ti dugo trebalo da i ti postaneš dio njega, jer barem si pol sata netremice gledala Dina kako gleda tu sliku oduševljena što si pronašla umjetnost na mjestu na kojem je nisi očekivala, na odjelu strane knjige u knjižnici Silvija Strahimira Kranjčevića u Zapoljskoj 1 na Peščenici, jedne obične srijede popodne. ¹⁹

Ovo je jedno od iskustava prožimanja dviju namjena: knjižnice i galerije. Galerija u knjižnici - knjižnica u galeriji predstavlja stalnu koegzistenciju dvaju prostora, dviju namjena, i kao što smo vidjeli u prethodnim definicijama, susret dvaju sadržaja djelovanja. Interakcija dvaju prostora, mjesta kulture, galerije i knjižnice. Te isprepletene relacije stvaraju dinamičan odnos dviju paradigmi knjižnice, paradigma tradicionalne knjižnice kao tihog mjesta znanja, i paradigme otvorene knjižnice, kao mjesto susreta. Složenost tih relacijskih odnosa stvara i nove strategije poslovanja u samoj bazi knjižnice. Galerija Prozori je specifična upravo po tome što se nalazi i djeluje u samoj knjižnici. Galerijski prostor predstavlja prozorski niz trideset metara dugačak. Prozori su dimenzije cca. 115x120 cm. Ovisno o radu izložbeni se prostor proširuje unutar knjižnice, ili izvan knjižnice, u javni prostor. Egzistencija same galerije očituje se u njezinoj izložbenoj aktivnosti, jer ni na koji drugi način ona nije obilježena. Ne postoji natpis koji upućuje na nju. 1978. godine osnovana je Galerija na poticaj Branke Hlevnjak, prve voditeljice Galerije. Od 1981. godine Galeriju je vodila Malina Zucco Martić, a od 1995. Irena Bekić.²⁰ Sve voditeljice galerije su povjesničarke umjetnosti i bibliotekarke, one su simbol sinteze umjetnosti i bibliotekarstva, premosnice izložbene djelatnosti u narodnoj knjižnici.

---

¹⁹ Žmak, J. J. Priča umjesto predgovora. // Prozori 15(2015), str. 1.

²⁰ O galeriji. // Knjižnica S. S. Kranjčevića, Knjižnice grada Zagreba. [citirano: 2021-04-30]. Dostupno na: www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-s-s-kranjcevic/galerija-prozori/o-galeriji/678

U početku svog djelovanja program galerije bio je usmjeren na izlaganje ilustracije i drugih grafičkih vrsta, galerija je sustavno pratila domaću ilustraciju, od 2005. godine, izlagačka se koncepcija preusmjerava na konceptualne i participativne umjetničke prakse budući je smještaj galerije u knjižnici prepoznat kao dinamična i intrigantna situacija koja uspostavlja mrežu različitih odnosa te ih aktivira kroz umjetničke radove.²¹

Program galerije uvjetovan je prostorom, odnosno njegovom primarnom namjenom, kako je prostorni sadržaj jasno definiran galerija postaje mjesto umjetničkog eksperimenta u kojem su pozvani i korisnici na, ne samo pasivno promatranje, već i participiranje u istom. O programu odlučuje Savjet Galerije koji se sastoji od četiri članice, dvije su vizualne umjetnice, vanjske suradnice, a dvije su povjesničarke umjetnosti i bibliotekarke, ujedno i djelatnice knjižnice Silvije Strahimir Kranjčević. Godišnja produkcija galerije je uglavnom deset izložbi, a financira se sredstvima iz Proračuna Grada Zagreba, te sredstvima Ministarstva kulture Republike Hrvatske, i vlastitim sredstvima.

Programska koncepcija galerije temelji se na specifičnoj situaciji supostojanja i djelovanja knjižnice i galerije. Nastoji se naglasiti politički potencijal javnog prostora knjižnice koji aktivira lokalnu zajednicu, a i šire stanovništvo. Program se usmjerava prema publici koja nije profesionalna. Na taj način nastoji se širiti publika knjižnice i galerije kreirajući nove sadržaje.

Djelovanje Galerije kroz četrdeset i tri godine obilježilo je rad niz eminentnih umjetnika, a i mladih snaga na početku svoje afirmacije. Izložbena djelatnost ušla je tako u pore knjižnice, likovnost se isprepliće sa književnošću, jer je nerijetko slučaj da umjetnici polaze od činjenice da izlažu u knjižnici, pa tako ispisuju stihove na prozorima, ulaze među police, pozivaju korisnike i posjetitelje na javno čitanje svojih omiljenih početaka knjiga. Galerija Prozori mjesto je susreta umjetnika i publike na tribinama, radionicama, čitanjima. Iz niza radova izdvojit ćemo one koji su u direktnoj komunikaciji sa sadržajem narodne knjižnice: čitanje, knjiga, prostor knjižnice, odnosno galerije ...

Maraton početaka, kolaborativni performans autorice Vlatke Horvat realiziran je uz sudjelovanje publike u listopadu 2016. godine. Sadržaj performansa je jednostavan: posjetitelj/posjetiteljica zauzima mjesto za stolom s mikrofonom i naglas čita prvu stranicu knjige, i nakon toga prepušta mjesto drugom čitatelju. Nizali su se početci međusobno nepovezani stvarajući nove strukture sastavljene od elemenata koji ih destabiliziraju jer su izmješteni iz svog konteksta. Performans je trajao osam sati kao aluzija na idealnu osmosatnu podjelu dana. Čitanje se smješta u zadane vremenske okvire. Može li se umjetnost smjestiti u zadane okvire? Ovaj performans čitanje kao osamljenički čin smješta na javnu scenu i stvara društveni događaj od toga.²²

---

²¹ Isto.

²² Prozori 16(2017), str. 16.

Nadalje projekt Nine Kurtele Sve, knjiga u nastajanju (2013.) nenapisana je knjiga koju umjetnica nakon objavljivanja predaje u vlasništvo Knjižnica grada Zagreba. Knjiga se nalazi u fondu Knjižnice S. S. Kranjčević, a članovi knjižnice mogu je posuđivati i unositi u nju svoj sadržaj. Ovaj rad predstavlja direktnu komunikaciju i ostvarivanje veze s lokalnom zajednicom, odnosno korisnicima knjižnice koji su voljni sudjelovati u projektu. Umjetnica predaje knjigu knjižnici i pravnim aktom sklopljenim s Knjižnicama grada Zagreba odriče se autorstva u korist podijeljenog autorstva onih koji sudjeluju u njenom stvaranju.²³

Niz tema i pitanja se otvara ovim radom. Autorica pruža mogućnost svakom korisniku da postane autor teksta u nenapisanoj knjizi, da postane umjetnik, dolazi do inverzije uloga, čitatelj postaje autor, umjetnik. Ostvaruje slobodu govora i izraza, ali i odgovornost napisanog teksta.

Javna čitanja redovni su godišnji projekt u kojem vizualni umjetnici čitaju naglas okupljenim slušateljima. Izvedbe su različite, reaktivacija postojećih tekstova popraćenih performansima, videom, tekstualnim intervencijama ili jednostavno čitanje naglas. Taj projekt iziskuje minimalne izdatke, osim dobre volje i želje za druženjem i stvaranjem dobre energije. Jednostavan umjetnički događaj, svojevrsna "društvena instalacija" kako ga naziva voditeljica galerije.

Razgovori u Prozorima redoviti je projekt koji prati izložbe, a gost je umjetnik koji izlaže u galeriji.

Program Rubne prakse feminističke umjetnosti dio je redovnog edukativnog programa Galerije Prozori U pozadini stvari kojim se nastoji otvoriti dijalog o suvremenoj umjetnosti u kontekstu drugih suvremenih društvenih fenomena te napose uključiti u fokus različite rubne društvene i umjetničke prakse i pojave. Niz razgovora sa umjetnicama tematizira domaću feminističku scenu i njezinu poziciju margine.²⁴

U sklopu Galerije Prozori odvija se i niz radionica sa školskom djecom, nižih razreda osnovne škole kojima se želi približiti suvremena umjetnost, metodom aktivnog učenja o umjetnosti. Kroz slobodni razgovor sa djecom, bez ikakvih prethodnih uputa i predavanja, promišljajući umjetnost kroz prezentirani umjetnički rad djeca dolaze do biti umjetničkog djela. Bez straha i dominacije edukatora djeca uče analitički razmišljati i opažati.

Jedna od izložbi u sklopu koje se održavala radionica aktivnog učenja je: Pronađeno vrijeme: foto album gradske četvrti Peščenica autorice Anje Medved, Izložba je izazvala veliki interes stanovnika koji su sudjelovali u realizaciji donoseći fotografije iz obiteljskih albuma. Taj umjetničko dokumentaristički projekt kojim autorica tematizira gradsku četvrt kao sjecište arhitekture, javne namjene, te

---

²³ Prozori 13(2014), str. 6.

²⁴ Događanja. // Knjižnice grada Zagreba. [2021-04-30]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/dogadjanja/rubnepraksefeministickeumjetnosti>

kolektivnih i intimnih sjećanja reprezentativni je primjer koncepta knjižnice kao trećeg prostora.

Vizualna umjetnica i dokumentaristica Anja Medved tematizira rubni urbani prostor, odnosno tranziciju gradske periferije iz nestrukturiranog i ruralnog područja u urbanu zonu, kako nam ju predstavlja voditeljica Galerije Prozori u predgovoru izložbe.

25

Suradnja lokalne zajednice i knjižnice, korisnici, i ne samo oni, već stanovnici četvrti postaju akteri umjetničkog procesa, nastajanja izložbe, školska djeca kroz radionice uče opažati i analitički razmišljati ... Sve su to rezultati ove izložbe, ostvareni na relaciji galerija, knjižnica, lokalna zajednica i njezini stanovnici, korisnici knjižnice. Javni prostor knjižnice omogućio je umjetničku i kulturnu proizvodnju, te alternativnu edukaciju i stvaranje znanja.

Govoreći o Galeriji Prozori neizostavan dio je i njena izdavačka djelatnost. Samostalno ili kao sunakladnik objavljuje:

- Marica Vitas: Pričam ti, pričaš mi, 2009.
- Rafaela Dražić, Marcin Gokieli: Priča o tijelima, dušama i strojevima (Projekt Knjiga za dvoje), 2010.
- Ivana Franke: Distant Feeling, 2012.
- Nina Kurtela: Sve, 2013.
- Rječnik svakodnevnih intervencija, razglednice, 2013.
- Vanja Babić: Novac je kockast ili okrugao, 2014.
- Sandra Sterle: Zaboraviti, sjetiti se, znati, 2017.
- John Berger: Zašto gledati životinje?, 2018.
- Sandro Đukić: The Outworn Structure, 2019.
- Neli Ružić: NOWhere, 2019.
- Shanon Mattern: Knjižnica kao infrastruktura, 2020.
- Hito Steyerl: U obranu loše slike, 2020.
- Brandon LaBelle: Slušanje: relacijsko tijelo, 2020.
- Leslie Kanes Weisman: Ženska prava na okoliš: Manifest, 2020.

---

²⁵ Događanja. // Knjižnice grada Zagreba. [2021-05-19]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/dogadanja/anjamedved/>

6. Komunikacija izložbom

Izložba postavljena u galerijski niz prozora početni je kontakt sa publikom. Takva scenografija izložbe i likovnost mogu biti poticaj za posjetitelja izložbe. Na pragu narodne knjižnice počinje komunikacija između posjetitelja, slučajnog ili namjernog, i likovnog sadržaja ponuđenog u galerijskom nizu prozora. Prozor postaje sadržajni kadar. Komunikacija se ostvaruje kroz niz poruka, pojmova, od vrijednosti sadržaja, identiteta, baštine itd. Muzeji i galerije, kao javne institucije, iz kojih crpimo izložbenu djelatnost kao oblik predstavljanja različitih sadržaja, i nastaju kroz povijesni razvoj da bi ljudima komunicirali, predstavljali određena značenja na temelju materijalnih vrijednosti, predmeta što ih izlažu. Izložba je primarni oblik komunikacije muzeja i galerije, a knjižnica preuzima taj model da bi proširila svoje djelovanje kroz nove sadržaje.

Da bi izložba bila u potpunosti pristupačna i razumljiva, nije dovoljno samo izložiti i pustiti na razgledavanje izložbeno gradivo. Glavni je zadatak svakog autora stvoriti mehanizam, ključ razumijevanja izloženoga. Uspješnost komuniciranja između izložbe i njezinog korisnika uvjetovana je razumijevanjem ponuđenog sadržaja. Osim o sadržaju, uspješnost komuniciranja izložbe i njezina korisnika ovisi i o izložbenom prostoru te izložbenim pomagalima. Jedanput stvorena poruka, oformljena dokumentima, predmetima i pomagalima, i bez obzira na postav u drugom prostoru (pokretna izložba), obično zadržava svoje osnovno značenje stečeno na prvome mjestu izlaganja.²⁶

Izložba postavljena u prostoru omogućava posjetitelju slobodno kretanje, zaustavljanje, vraćanje, prema ritmu samog promatrača. Što je izložba i njezin narativ inovativniji, komunikativniji i pristupačniji to je i izložba uspješnija.

---

²⁶ Tica, M. Navedeno djelo. Str. 30.

7. Publika, posjetioci, korisnici izložbe u narodnoj knjižnici

Narodna knjižnica otvorena je za sve posjetioce zainteresirane za njezine sadržaje, tako i za izložbenu djelatnost, bez obzira na njihovu dob, spol, rasu, religiju itd. *U knjižničarstvu, za osobe koje koriste knjižnične izložbe, postoje četiri naziva: gledatelj, posjetitelj, uzvanik i korisnik. Termin korisnik knjižnične izložbe najčešće je u uporabi, jednako kao i korisnik knjižnice, a odnosi se na sve kategorije gledatelja, posjetitelja i uzvanika. Posjetitelj - osoba koja u privatne ili znanstvene svrhe razgleda prezentiranu muzejsku građu.²⁷ Vrijeme otvorenosti knjižnice, mjesto postava i obavijesti o izložbi, uvjetuje i vrstu korisnika. Prema navedenim kriterijima korisnici knjižničnih izložaba mogu biti: ciljani, stvarni, slučajni i potencijalni. Uzvanici na otvorenju izložaba, kao i na njenim popratnim sadržajima (tribinama, predavanjima, okruglim stolovima, radionicama) djelomično pripadaju kategoriji ciljanih korisnika. Stalni korisnici (članovi) knjižničnih usluga ujedno su i stvarni, kontinuirani korisnici knjižničnih izložaba. Slučajni su korisnici knjižničnih izložaba (osobito u izložima) zainteresirani prolaznici koji se, privučeni izloženim, neplanirano zaustave i pogledaju izloženo. Potencijalni korisnici pripadaju i posjetiteljima svijeta virtualnih izložaba na mrežnim stranicama nacionalnih i internacionalnih knjižnica.²⁸*

Specifičnost knjižnične izložbe i njezinih posjetioca je u tome što stvarni i stalni posjetioci spadaju, uglavnom u kategoriju članova koji dođu posuditi knjige ili ih vratiti. Stvarni posjetitelji izložbe su i oni koji dolaze ciljano na izložbu, a potencijalni posjetitelji su prolaznici, ili slučajni korisnici izložbe. Postav izložbe u galerijskom nizu prozora, kao što je slučaj sa Galerijom Prozori direktni je poziv za potencijalne posjetitelje, koji privučeni izloženim sadržajem mogu postati i korisnici knjižnice, i posjetitelji izložbe. Od potencijalnih posjetioca izložbe povećava se publika izložbe. Prednost takvog postava je i činjenica da je izložba neprekidno pristupačna, bez obzira na radno vrijeme knjižnica, a i besplatna, što u galerijama i muzejima nije slučaj. Sve to omogućava slobodan pristup apsolutno svima.

---

²⁷ Kolbas, I. Mali pojmovnik arhivistike, bibliotekarstva i muzeologije. [citirano: 2021-06-21]. Dostupno na: http://theta.ffzg.hr/akm/AKM_ostali/pojmovnik.html

²⁸ Tica, M. Navedeno djelo. Str. 317-318.

Potencijalne ciljane skupine korisnika su ljudi svih dobnih skupina i u svim životnim razdobljima – djeca, mladež, odrasli i starije osobe; pojedinci i grupe s posebnim potrebama . pripadnici te osobe s oštećenjima sluha, ljudi vezani uz kuću, ljudi koji borave u raznim ustanovama, npr. bolnicama i ljudi koji ništa ne znaju o uslugama knjižnice; ustanove unutar šire društvene mreže – obrazovne, kulturne i volonterske organizacije i grupe u određenoj zajednici, poslovna zajednica i upravljačka tijela krovne organizacije, npr. lokalna vlast. ²⁹

Ovo IFLA-ino definiranje potencijalnih knjižničnih korisnika može se primijeniti i na potencijalne korisnike knjižnične izložbe.

Publika je neizostavni dio komunikacijskog modela na relaciji izložba – posjetitelj.

---

²⁹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Navedeno djelo. Str. 42.

8. Katalog izložbe

Katalog izložbe predstavlja njezino dokumentiranje. Sadržajna je nadopuna izložbe sa osnovnim podacima, te oblik komunikacije sa publikom, odnosno korisnicima knjižnice. Pojam kataloga dvoznačan je pojam. Definira se kao strukturirani popis knjiga, časopisa i ostale građe uređen prema abecednom, strukovnom ili kronološkom redu, a jednako tako odnosi se i na publikaciju koja je popratni sadržaj izložbe.³⁰ Dokumentacija o muzejskim izložbama obuhvaća: pozivnicu, plakat, katalog, sinopsis, scenarij i druge dokumente o održanoj izložbi.³¹ Izložba u knjižnici uglavnom koristi pozivnicu, plakat, katalog i deplijan. Deplijan je vizualna predodžba o tome o čemu je riječ u izložbi, naznaka njezina sadržaja. najčešće u obliku letka formata A4.³²

Katalog izložbe najzastupljeniji je izdavački muzejski produkt. Utjecaj muzejske publikacije je dugoročan, jer tiskana riječ ostavlja duboki trag o određenoj izložbi i o bilo kojem događaju. Pisana riječ publikacije zauvijek ostavlja trag o nekom događaju. Najbolji način da se neka izložba predstavi je publikacija, katalog s puno fotografija. Katalog predstavlja i marketinški materijal muzeja i galerije.³³

Milka Tica u svojoj knjizi *Izložba u knjižnici* piše o katalogu: *Za svaku knjižničnu izložbu potrebno je napraviti bilten ili katalog. Katalog izložbe nastavlja komuniciranje poslije izložbe, a može poslužiti i kao zamjena za stručnog voditelja jer se svi korišteni podatci mogu pronaći u njemu. Katalog sadrži cjelovit tekstualni dio izložbe: naslov, uvod, sažetak, legende nastale na osnovi korištenoga gradiva, opise izložaka te dio*

---

³⁰ Katalog izložbe. // Hrvatska enciklopedija Mrežno izd. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. [citirano: 2021-06-19]. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=32130>

³¹ Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi. // Narodne novine 108/02. [citirano: 2021-06-13]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_09_108_1751.htm

³² Tica, M. Navedeno djelo. Str. 286.

³³ Maroević, I. Muzejska publikacija kao oblik muzejske komunikacije. // *Informatica Muzeologica* 32, 3/4 (2001). str. 10-13.

slikovnoga izložbenoga gradiva kao i bibliografski popis svih korištenih izvora koji su relevantna baza podataka za predstavljeni izložbeni sadržaj.³⁴

Galerija Prozori posljednjih deset godina svojega djelovanja, odnosno od 2010. godine objavljuje godišnje kataloge u kojima se nalazi pregled produkcije određene godine, te tekstovi, recenzije o izložbama. Smanjena financijska sredstva i pandemija korone godišnji katalog pretvorila je u dvobroj, pa je posljednji 2018./2019. Urednica je voditeljica galerije, a nakladnik Knjižnice grada Zagreba. Naklada je 300 primjeraka koji se distribuiraju ostalim knjižnicama iz mreže, te svim zainteresiranim posjetiocima. Od svojih početaka Galerija Prozori ima dokumentiranu svaku izložbu katalogom. Sav popratni materijal izložbi, od kataloga, pozivnica, fotografija ,, koji dokumentiraju rad i postojanje Galerije Prozori kroz četrdeset godina čuva se u Knjižnici S. S. Kranjčevića, što omogućava uvid u izložbenu djelatnost Galerije Prozori. Taj najjednostavniji oblik dokumentiranja, a to je spremanje popratnog materijala nije sistematiziran, već je pospremljen, bez ikakvog kriterija. Digitalizacija je omogućila spremanje arhive na mrežne stranice, pa je dio materijala dostupan svim korisnicima zainteresiranim za taj sadržaj.

---

³⁴ Tica, M. Navedeno djelo. Str. 289.

9. Anketa korisnika / Istraživanje

Anketa je provedena među korisnicima Knjižnice Silvija Strahimira Kranjčevića i njezine Galerije Prozori putem elektroničke pošte, i manji dio (četiri anketna upitnika) u neposrednom kontaktu, u periodu 8. 2. 2021. - 7. 3. 2021. Kroz četiri tjedna. Istraživanje je provedeno na uzorku od pedeset i sedam ispitanika. Anketa se sastoji od devet pitanja.

Cilj i svrha istraživanja:

Cilj istraživanja je utvrditi tko su korisnici/posjetioци Galerije Prozori, kako percipiraju galeriju u knjižnici, budući to nije primarna djelatnost narodne knjižnice, te stupanj zadovoljstva Galerijom Prozori, njezinim sadržajem.

Pitanja istraživanja/ankete:

- Koliko često posjećujete Knjižnicu S. S. Kranjčević?
- Pratite li rad Galerije Prozori u Knjižnici S. S. Kranjčevića?
- U kojoj mjeri sadržaj u Galeriji Prozori udovoljavaju vašem poimanju umjetnosti?
- Posjećujete li izložbe općenito?
- Ocijenite kvalitetu sadržaja izložbi u Galeriji Prozori:
- Stupanj vašeg obrazovanja je:
- Vaša dob je:
- Označite spol
- Navedite svoje prijedloge za izložbeni sadržaj u Galeriji Prozori

Istraživačka pitanja mogu se grupirati u dvije teme, a to su pitanja kojima utvrđujemo osobnost posjetitelja izložbi, korisnika knjižnice. Druga tema je izložbeni sadržaj galerije, te stupanj zadovoljstva izlagačkom koncepcijom. Završetak ankete ostavlja mogućnost korisnicima/posjetiteljima da sugeriraju svoje prijedloge za buduće izložbe.

Metodologija istraživanja:

Za prikupljanje podataka odabrana je metoda ankete u pisanom obliku, online anketni upitnik, putem elektroničke pošte, korišten je adresar korisnika knjižnice, i manji dio u neposrednom kontaktu sa korisnicima, četiri primjerka. Anketa je potpuno anonimna.

Uzorak:

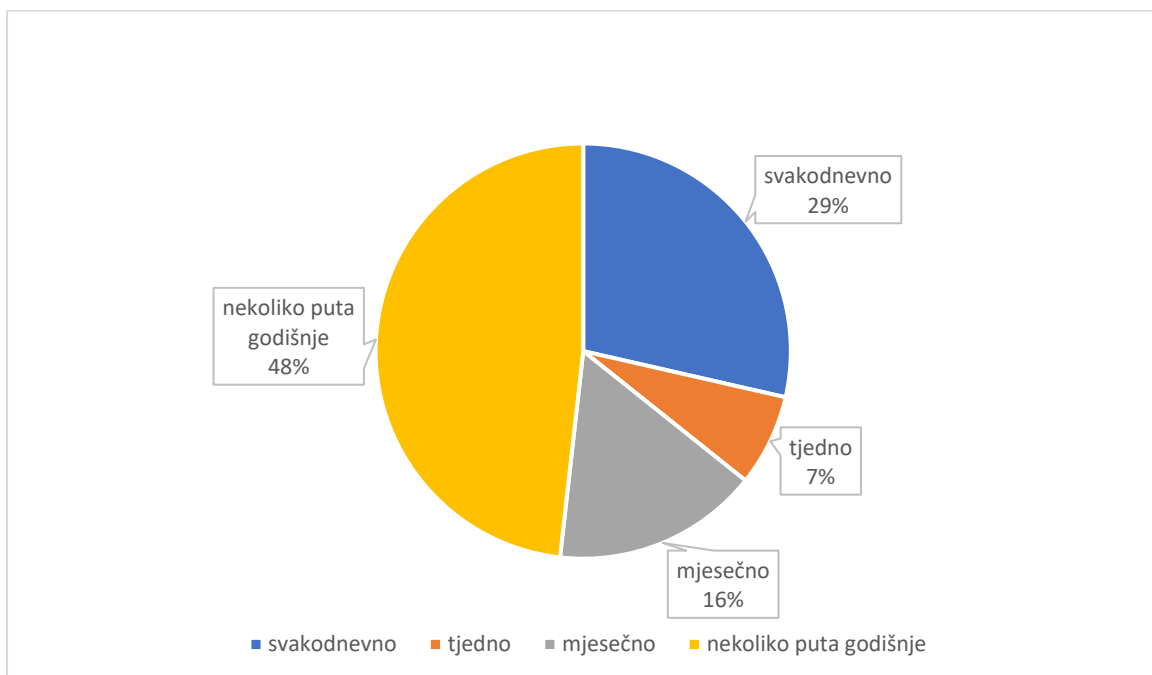
Odabrani uzorak istraživanja su korisnici i posjetioци Knjižnice S. S. Kranjčević, KGZ koji su se odazvali ispunjavanju ankete, njih pedeset i sedam (57).

Tijek istraživanja:

Istraživanje je trajalo od 8. veljače do 7. ožujka 2021. godine. Anketni upitnik od devet pitanja bio je jednak za sve koji su ispunili online upitnik. Odgovori su automatski zabilježeni u pripremljenom obrascu.

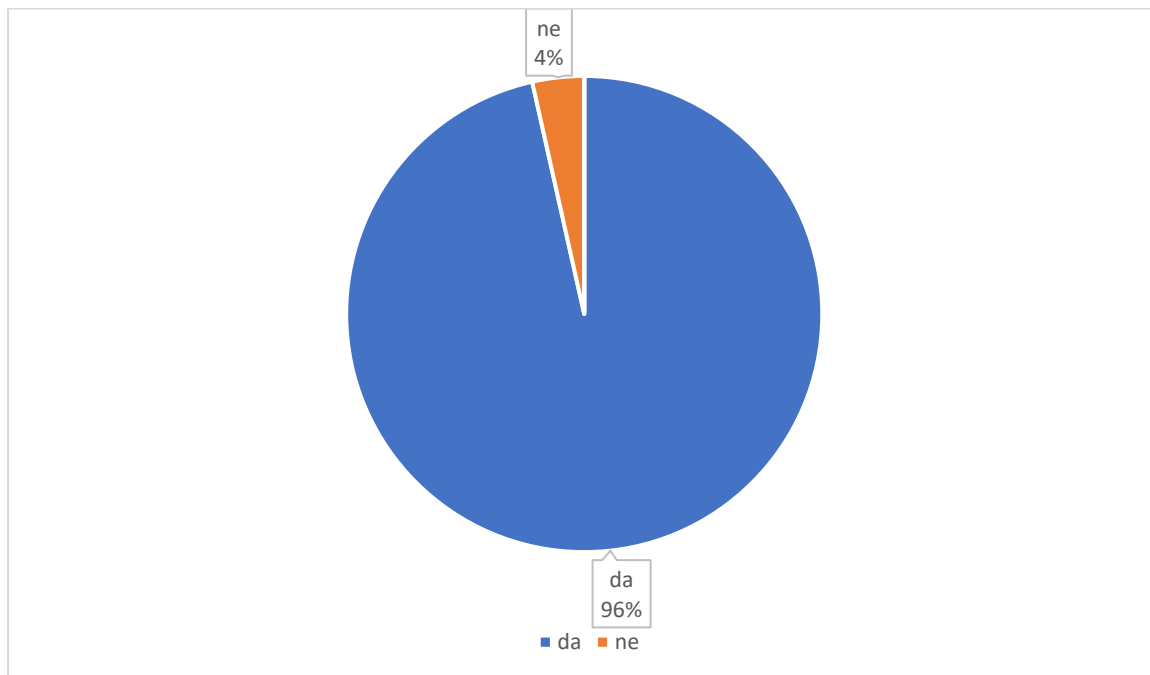
Rezultati istraživanja:

1. Koliko često posjećujete Knjižnicu S. S. Kranjčevića?

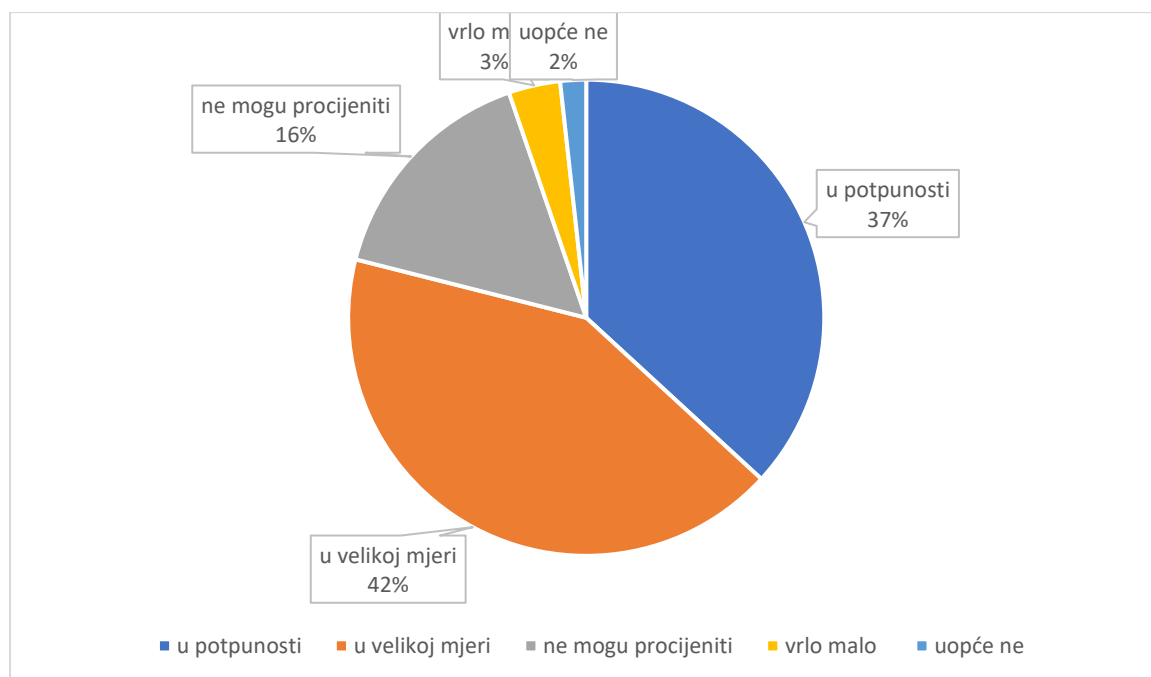
Na prvo pitanje: Koliko često posjećujete Knjižnicu S. S. Kranjčevića, ponuđena su četiri odgovora: svakodnevno, tjedno, mjesečno i nekoliko puta godišnje. Odgovorilo je pedeset i šest ispitanika, najveći postotak od 48% dobio je odgovor nekoliko puta godišnje, zatim 29% ispitanika dolazi svakodnevno u knjižnicu, mjesečno dolazi njih 16% i tjedno 7%.

2. Pratite li rad Galerije Prozori u Knjižnici S. S. Kranjčevića?

Na drugo pitanje: Pratite li rad Galerije Prozori, odgovorilo je svih pedeset i sedam ispitanika. Ponuđeni odgovori su bili da i ne. 96% ispitanika odgovorilo je da prati rad galerije, a samo 4% na isto je pitanje odgovorilo negativno.

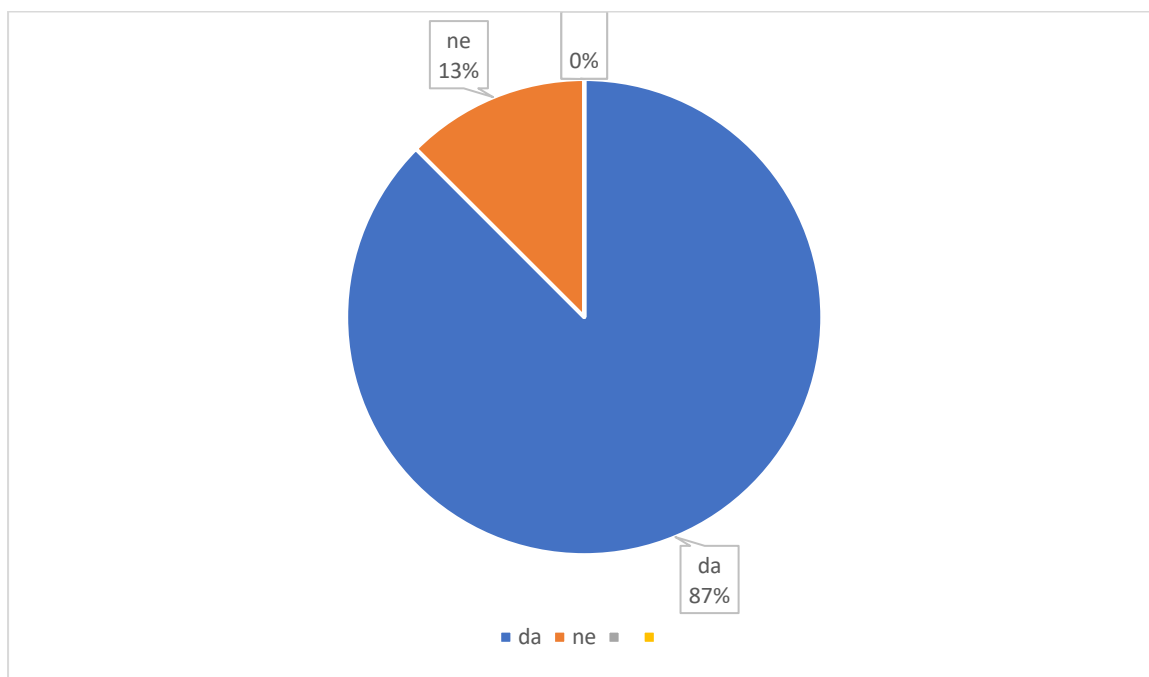
3. U kojoj mjeri sadržaj u Galeriji Prozori udovoljavaju vašem poimanju umjetnosti?

Ponuđeni odgovori na pitanje zadovoljstva sadržajem galerije su: u potpunosti, u velikoj mjeri, ne mogu procijeniti, vrlo malo i uopće ne.

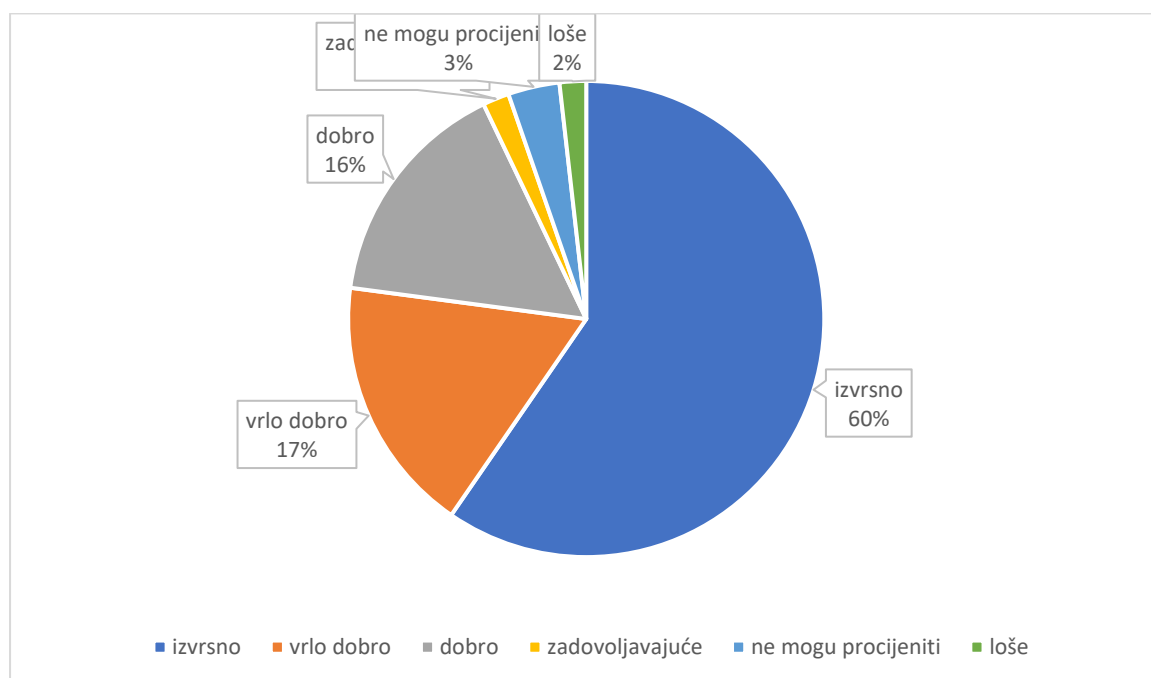
Odgovorilo je svih pedeset i sedam ispitanika, od toga najveći postotak 42% ispitanika zadovoljno je u velikoj mjeri sadržajem, slijedi 37% ispitanika koji su u potpunosti zadovoljni sadržajem galerije, 16% ne može procijeniti, a 4% vrlo je malo zadovoljno sadržajem, dok je 2% ispitanika odabralo odgovor uopće ne.

4. Posjećujete li izložbe općenito?

Četvrto pitanje: Posjećujete li izložbe općenito je ponudilo dva odgovora: da i ne. Tako smo saznali da 87% posjetioca galerije u knjižnici i inače posjećuje izložbe, dok 13% uopće ne posjećuje izložbe. Odgovorilo je pedeset i šest ispitanika.

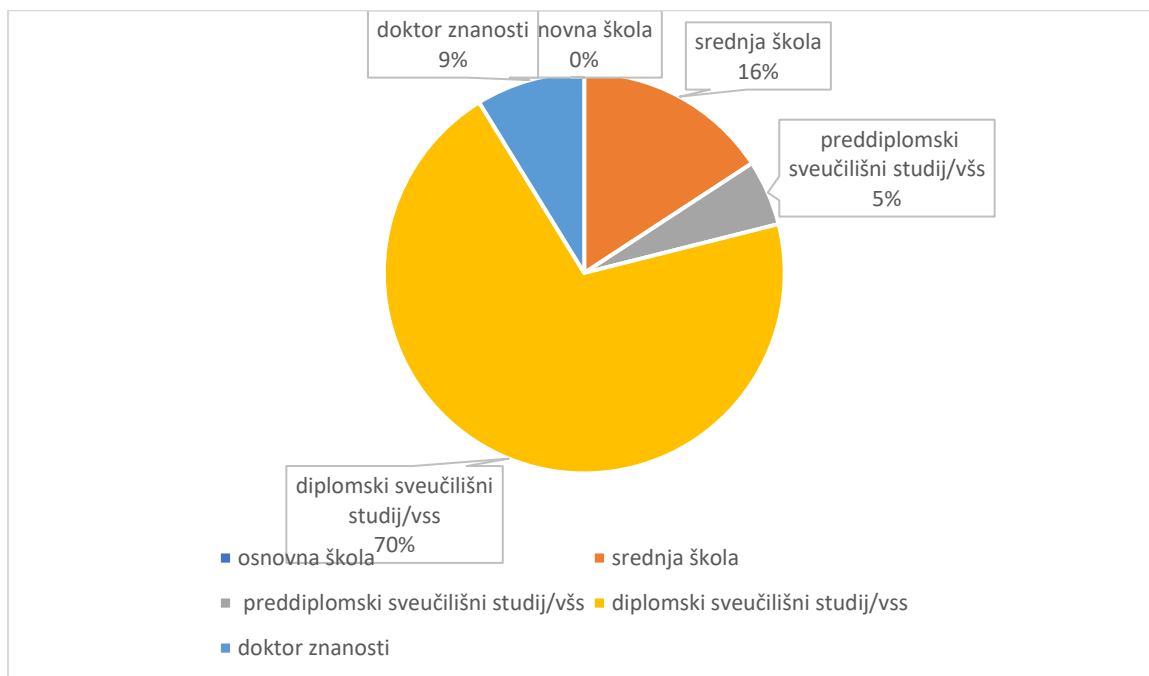
5. Ocijenite kvalitetu sadržaja izložbi u Galeriji Prozori:

Na pitanje o kvaliteti sadržaja Galerije Prozori ponuđeni su slijedeći odgovori: izvršno, vrlo dobro, zadovoljavajuće, ne mogu procijeniti, loše.

60% ljudi ocijenilo je kvalitetu sadržaja izvrsnim, slijedi 17% vrlo dobro, 16% dobro, 3% ne mogu procijeniti, 2% zadovoljavajuće i loše 2%.

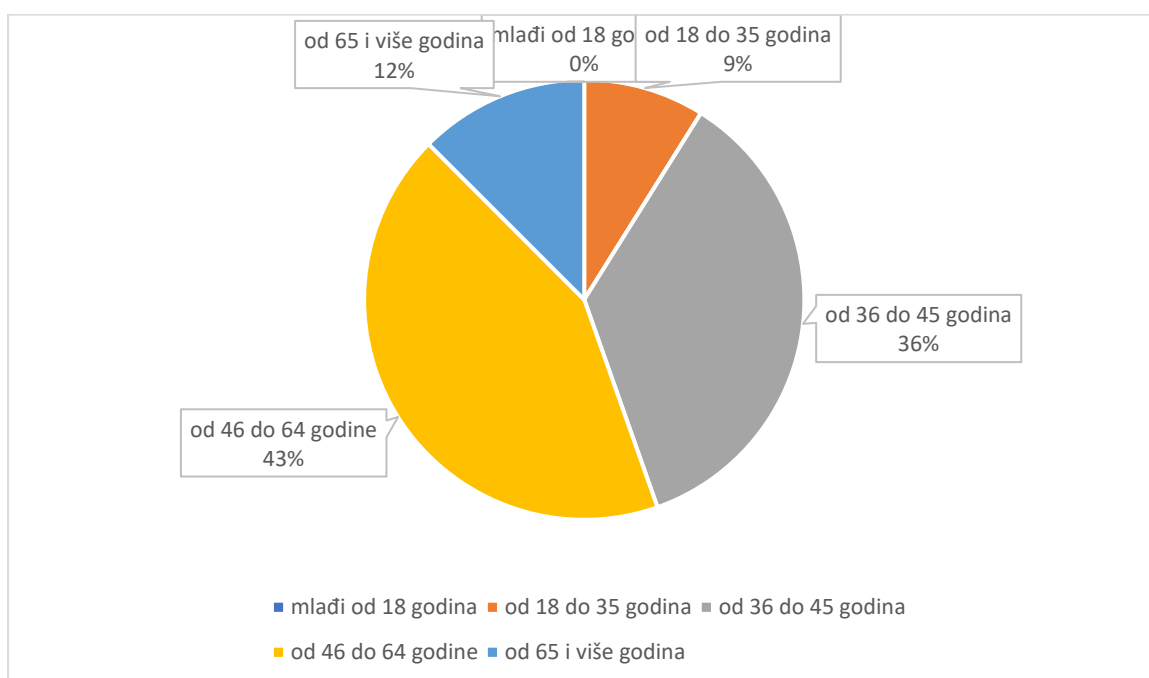
6. Stupanj vašeg obrazovanja je:

Na šesto pitanje kojim želimo saznati stupanj obrazovanja posjetitelja izložbi ponuđeni su odgovori; osnovna škola, srednja škola, preddiplomski sveučilišni studij/všs, diplomski sveučilišni studij vss, doktor znanosti.

70% anketiranih ima diplomski studij/vss, slijedi srednjoškolsko obrazovanje 16%, preddiplomski studij/všs 5%, i 9% doktora znanosti.

7. Vaša dob je:

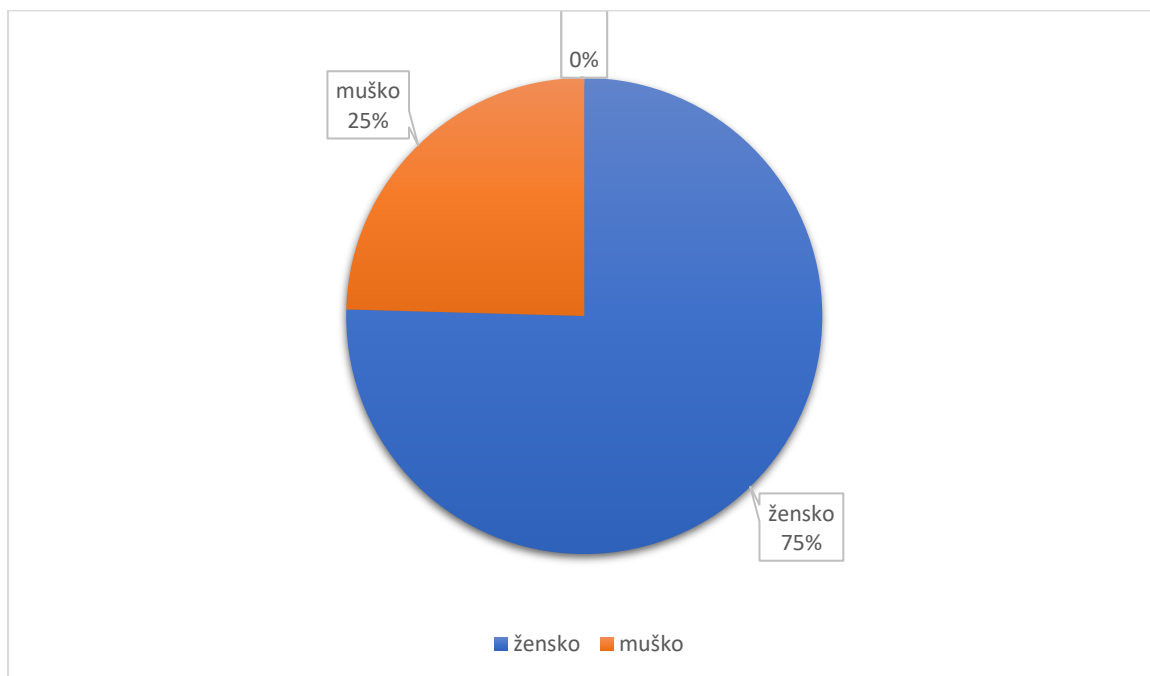

Dobne skupine posjetitelja: mlađi od 18 godina, od 18 do 35 godina, od 36 do 45 godina, od 46 do 64 godine i stariji od 65 godina.

Dobna skupina koja je najzastupljenija je od 46 do 64 godine 43%, zatim od 36 do 45 godina 36% ispitanika, 12% ispitanika je starije od 65 godina, a 9% ulazi u dobnu skupinu od 18 do 35 godina, mlađih od 18 godina nisu zabilježeni.

8. Označite spol:

Anketu je ispunilo 75% žena i 25% muškaraca.

9. Navedite svoje prijedloge za izložbeni sadržaj u Galeriji Prozori:

Na posljednje pitanje reagiralo je dvadeset i osam ispitanika, od toga njih devetoro nema nikakav prijedlog. Ostali su predlagali izložbe fotografija, likovne radionice za djecu koje bi bile vezane za temu i umjetnika koji trenutno izlaže u galeriji, izložbe vezane za gradsku četvrt itd.

Neki od komentara:

Izložbeni sadržaj koji se može vidjeti u Galeriji Prozori, za razliku od sadržaja gotovo svih drugih knjižnica, izrazito je suvremen i aktualan. Dragocjeno je što suvremeni umjetnici i umjetnice nisu isključivo vezani uz centar grada i što imaju priliku osmisliti i oblikovati rad prema ovom specifičnom prostoru. Dodatnih prijedloga nemam jer mi se čini kako je izložbena koncepcija dobro promišljena i realizirana.

Samo tako dalje, jedna od najboljih galerija u gradu.

Nemam prijedloga osim podrške. Galerija ima jedan od najboljih natječaja u kojem vrlo široko shvaća i obuhvaća umjetnost. Glavni program je sastavljen transparentno putem javnog natječaja i kroz rad komisije. Galerija je otvorena i za neplanirane izložbe i događanja ukoliko se radi o programski prihvatljivim izložbama. Voditeljica je vrlo profesionalna, stručna i od velike pomoći i potpore za umjetnike.

Samo nastavite kako već jeste: različito, aktualno i na posredan način angažirano, vidimo s vama i ono što je nevidljivo.

Da se i dalje nastavi inovativnost kod izložbi!

Galerija neka i dalje ostane kulturni centar kvarta Peščenica

Program Galerije je toliko raznovrstan, uzbudljiv, smislen, okrepljujući i motivirajući da se samo nadam da će tako biti još dugo, dugo i da ću češće biti bliže, pa da i uživo sve te bisere poberem!

Zaključak istraživanja:

Kako je ovo istraživanje provedeno u svrhu diplomskog rada korišten je relativno maleni broj uzorka, pedeset i sedam ispitanika. No, i na takvom relativno malom uzorku, ispitanici koji su se odazvali anketi, moguće je istražiti tko je korisnik, posjetioc izložbe u Galeriji Prozori, te kakav je profil tog korisnika i njegovo zadovoljstvo izložbenim programom, te korisnička percepcija galerije.

Istraživanje je pokazalo da korisnici prepoznaju i prate rad galerije u visokom postotku od 96%. Na ovom dobrom primjeru iz prakse vidimo ono što nam je poznato iz teorije, a to je transformacija narodne knjižnice u centar kulture jedne zagrebačke četvrti, knjižnica kao treći prostor, izložbe koje su dostupne i otvorene javnosti, korisnicima i posjetiocima, dvadeset i četiri sata, bez vremenskog ograničenja, pod pretpostavkom da je izložba postavljena u prozorima/izložima. Uz svoju primarnu djelatnost narodna knjižnica se izložbenom djelatnošću sadržajno obogaćuje i oplemenjuje, a to isto se reflektira i na njene korisnike.

Na temelju rezultata ove ankete možemo zaključiti da je prosječni korisnik, posjetitelj Galerije Prozori zapravo žena, starosne dobi između 46 i 64 godine, visoko je obrazovana, dolazi u knjižnicu nekoliko puta godišnje, prati rad Galerije Prozori, zadovoljna je u velikoj mjeri sadržajem galerije, posjećuje i inače izložbe, a kvaliteta sadržaja Galerije Prozori za nju je izvrsna.

10. Zaključak

Na koncu ovoga rada, i na temelju istraživanja provedenog u sklopu rada, te pročitane literature i dugogodišnjeg rada u narodnoj knjižnici možemo zaključiti da je izložbena djelatnost postala dio narodne knjižnice, njezin neizostavni segment. Izložba u knjižnici nije izuzetak već očekivani program. Svojom otvorenosti i pristupačnošću narodna knjižnica ostvaruje kvalitetan odnos sa svojim korisnicima, a izložba je dodatni element koji privlači publiku koja nije bazično knjižnična. Izložbe, radionice, projekti, edukacije djece i mladih, aktivno učenje umjetnosti, sve to stvara novog pojedinca, koji opaža, razmišlja i participira u stvaranju izložbene djelatnosti u narodnoj knjižnici. Narodna knjižnica kroz izložbenu djelatnost ostvaruje suradnju sa drugim kulturnim ustanovama od galerija, do odgojnih ustanova, fakulteta do neprofitnih udruga.

Galerija Prozori koja je primjer dobre prakse izložbene djelatnosti u narodnoj knjižnici ide korak dalje istražujući suvremenu umjetnost interpoliranu u javni prostor knjižnice, i propituje koliko disperzija umjetničke prakse suvremene umjetnosti čini vidljivom samu knjižnicu. Koegzistencija dvaju prostora i njihovo međusobno prepletanje obogaćuje kontekst narodne knjižnice. Umjetnost je ušla u narodnu knjižnicu i svojim djelovanjem, ponekad subverzivnim ju obogatila. Jednako tako i prostor knjižnice sa svojim dnevnim ritmom, pulsirajućim životom pruža platformu umjetnosti u samoj bazi svakodnevnog života. Umjetnost je približena ljudima na neposredan način, za razliku od galerijskog izoliranog prostora.

11. Literatura

Događanja. // Knjižnice grada Zagreba. [2021-04-30]. Dostupno na:
<http://www.kgz.hr/dogadjanja/rubnepraksefeminističkeumjetnosti>

Događanja. // Knjižnice grada Zagreba. [2021-05-19]. Dostupno na:
<http://www.kgz.hr/dogadjanja/anjamedved/>

Gob, A.; Drouguet N. Muzeologija: povijest, razvitak i izazovi današnjice. Zagreb: Antibarbarus, 2007.

Hebrang Grgić, I. Kratka povijest knjižnica i nakladnika. Zagreb: Naklada Ljevak, 2018.

IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. // IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Kootz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd., (prema 2. izmijenjenom izd. izvornika). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 105-107.

IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd., (prema 2. izmijenjenom izd. izvornika). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

Katalog izložbe. // Hrvatska enciklopedija Mrežno izd. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. [citirano: 2021-06-19]. Dostupno na:
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=32130>

Knjižnica Silvija Strahimira Kranjčevića: povijest.// Knjižnice grada Zagreba. [citirano: 2021-03-21]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-s-s-kranjcevic/a-o-knjiznici-671/povijest-423/423>

Kolbas. I. Mali pojmovnik arhivistike, bibliotekarstva i muzeologije. [citirano: 2021-06-21]. Dostupno na: http://theta.ffzg.hr/akm/AKM_ostali/pojmovnik.html

Maroević, I. Komunikacijska uloga muzejske izložbe. // Informatica Museologica 19, 1/2(1988), str. 90-91.

Maroević, I. Muzejska publikacija kao oblik muzejske komunikacije. // Informatica Museologica 32, 3/4 (2001). str. 10-13.

Maroević, I. Uvod u muzeologiju. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 1993.

Misija, vizija i strategija. // Knjižnice grada Zagreba. [citirano: 2021-04-21]. Dostupno na: <http://www.kgz.hr/hr/o-nama/misija-vizija-i-strategija/222>

Narodna knjižnica. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. [2021-02-21]. Dostupno na:
<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130>

O galeriji. // Knjižnica S. S. Kranjčevića, Knjižnice grada Zagreba. [citirano: 2021-04-30]. Dostupno na: www.kgz.hr/hr/knjiznice/knjiznica-s-s-kranjcevic/galerija-prozori/o-galeriji/678

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi. // Narodne novine 108/02. [citirano: 2021-06-13]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_09_108_1751.htm

Prozori 13(2014).

Prozori 16(2017).

Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj. Zagreb: Školska knjiga, 2015.

Strateški plan Knjižnica grada Zagreba: 2021.-2025. // Knjižnice grada Zagreba. [citirano: 2021-30-05]. Dostupno na: https://knjiznicegradazagreba/docs/strate_ki_plan_knjiznica_grada

Tica, M. Izložba u knjižnici. Zagreb: Naklada Juričić, 2017.

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. // Narodne novine 17/19, 98/19. [citirano: 2021-03-21]. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/zakon-o-knjiznicama-i-knjiznicnoj-djelatnosti>

Žmak, J. J. Priča umjesto predgovora. // Prozori 15(2015), str. 1.

Izložbena djelatnost u narodnoj knjižnici

Sažetak

Narodna knjižnica kao jasno definirana i strukturirana javna ustanova otvorena je za nove sadržaje u svom poslovanju. Izložbena djelatnost ulazi u narodnu knjižnicu i obogaćuje je svojim sadržajem. Narodna knjižnica se transformira i postaje centar kulture grada i zajednice. Cilj ovoga rada i istraživanja jest ispitati koegzistenciju dviju djelatnosti, različitih karaktera u jednom prostoru, odnosno susret narodne knjižnice i izložbene djelatnosti na konkretnom primjeru Knjižnice Silvija Strahimira Kranjčevića i njezine Galerije Prozori u Zagrebu. Ispitati dinamiku njihovog odnosa, te saznati tko su posjetio galerije, kako ju percipiraju i njihovo zadovoljstvo galerijom. Definiranjem temeljnih pojmova, a to je narodna knjižnica i izložba postavljaju se temelji ovoga rada. Istraživanje je provedeno metodom ankete u pisanom obliku, online anketni upitnik putem elektroničke pošte potpuno anonimno. Rezultati provedenog istraživanja pokazuju da su korisnici, posjetioци u velikom postotku upoznati sa radom galerije, prate njezin rad i zadovoljni su njezinim radom.

Ovaj rad i istraživanje ukazuje nam na promjenu narodne knjižnice kojoj izložbena djelatnost postaje dio njezinog redovnog poslovanja, nešto što se očekuje u njezinom prostoru. Kroz umjetnost narodna knjižnica komunicira sa svojim korisnicima i posjetiocima, slučajnim ili namjernim, ona postaje otvoreni prostor za educiranje, promišljanje, propitivanje društvenih i inih okolnosti.

Ključne riječi: Galerija Prozori, izložba, Knjižnica Silvija Strahimira Kranjčevića, narodna knjižnica, posjetioци izložbe

Exhibiting activities in a public library

Summary

As a clearly defined and structured public institution, a public library is open to new activities in its work. Exhibiting activities enter a public library and enrich it with their content. A public library is transformed and becomes a centre of the cultural life of a town or a community. The aim of this thesis and study is to examine the coexistence of two activities of a different nature in one space, more precisely, the coming together of a public library and exhibiting activities, in the specific case of the Silvije Strahimir Kranjčević Library and its Prozori (Windows) Gallery in Zagreb; to examine the dynamics of their inter-relationship and to find out who the visitors of the gallery are, how they perceive it and how much they like it. The foundations of this thesis are laid by defining the basic terms: a public library and an exhibition.

The study was carried out through a written survey, an online questionnaire sent by email, completely anonymously. The results of the study show that the users (visitors) are to a large extent familiar with the work of the gallery, follow its work and are pleased with it.

This thesis and study show that a change occurs in a public library in which exhibiting activities become part of its regular work and something that is expected to be found on its premises. Through arts, a public library communicates with its users and visitors, accidental or intentional, and it becomes an open space for education as well as for reflection on and examination of social and other circumstances.

Key words: Prozori (Windows) Gallery, exhibition. Silvije Strahimir Kranjčević Library, public library, exhibition visitors

